

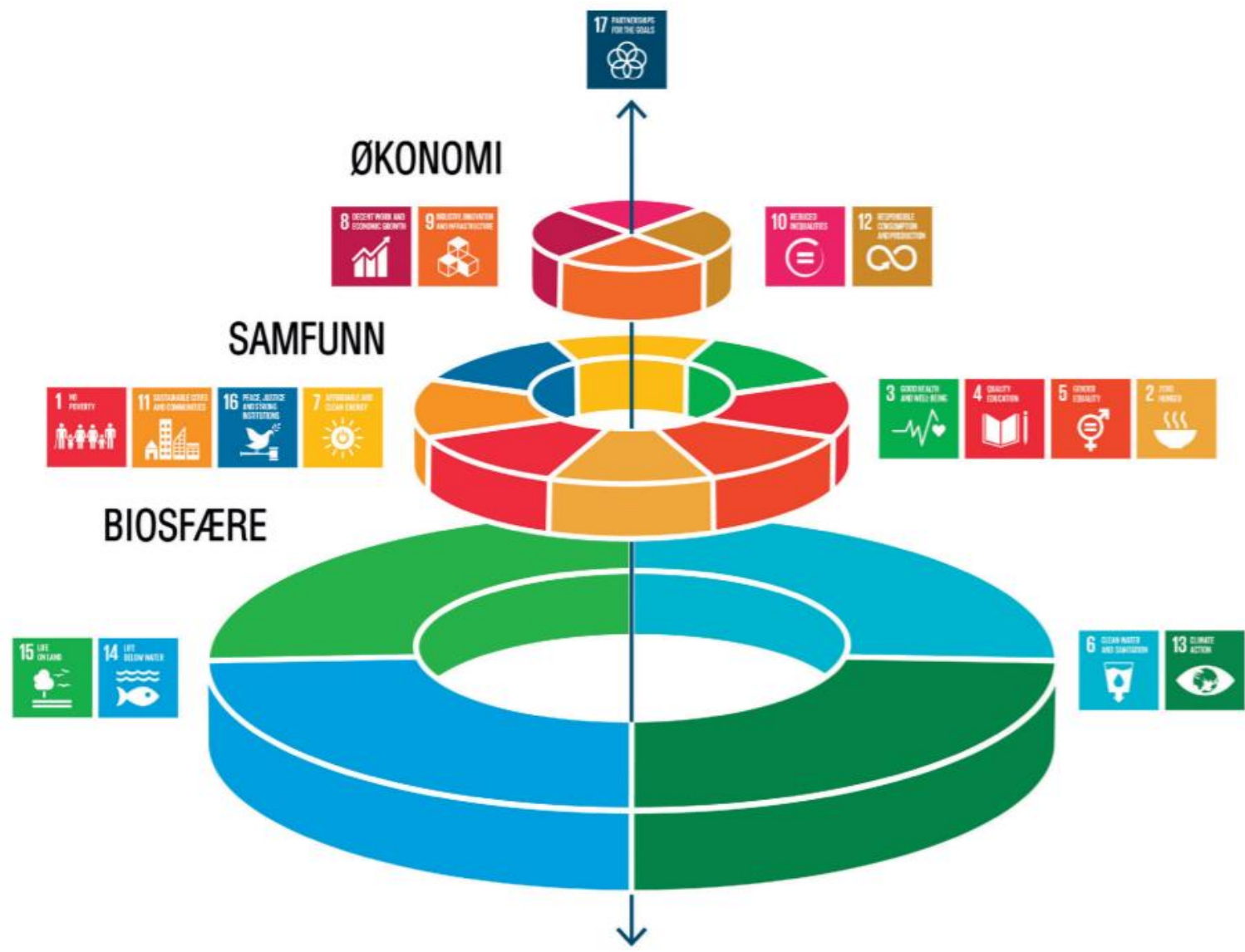
NORDLANDSFORSKNING
NORDLAND RESEARCH INSTITUTE

Hva innebærer det å legge FNs bærekraftsmål til grunn for planlegging? Uenighet, usikkerhet og kunnskapsbehov

Forum for byutvikling og bytransport 21.10.2020
Aase Kristine Lundberg, seniorforsker
akl@nforsk.no

Fra Brundtland, via Rio og millenniumsmål, til FNs bærekraftsmål

Kilde: Stockholm Resilience Centre, 2016 og Viken fylkeskommune, 2020.

Fra globalt til lokalt nivå

- Lokalisering – prosess og resultat
- Ingen oppskrift eller løsning som passer alle
- Målene må gis lokal og regional relevans, samtidig som utgangspunktet for Agenda 2030 må ligge fast
- Innebærer en tyngdepunktsforskyvning basert på erkjennelsen av «bussines as usual» ikke lenger er et alternativ
- Forholdet mellom mål og det som kan måles

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023
Vedtatt ved kongelig resolusjon 14. mai 2019

The logo for 'Field of Goals' features the words 'FIELD OF GOALS' in a blue, sans-serif font. The word 'OF' is centered within a circular graphic composed of 17 colored segments, resembling a globe or a target. A green swoosh underline is positioned beneath the text.

FIELD OF GOALS

- Målsetning: utvikle et rammeverk for implementering av FNs bærekraftsmål i lokal og regional planlegging
 - Tilpasses ulike kontekster og plantyper
 - Prosedyre metodikk for å belyse sammenhenger og konflikter mellom mål og delmål
- Samarbeidsprosjekt finansiert av Norges forskningsråd, DEMOS-program
- Prosjektperiode: 2020-2023
- Budsjett: 11 millioner
- 22 samarbeidspartnere fra academia, forvaltning og sivilsamfunnet, fordelt på to regioner (Vestland og Nordland) og 7 kommuner (Bodø, Bømlo, Gloppen, Narvik, Sortland, Sunnfjord og Vestvågøy).

Strekk i laget: En kartlegging av hvordan FNs bærekrafts- mål implementeres i regional og kommunal planlegging

Aase Kristine Lundberg,
Kjersti Granås Bardal,
Bjørn Vidar Vangelsten,
Mathias Brynildsen
Reinar og Maiken Bjørkan
(Nordlandsforskning)
Tim Richardson (NMBU)

«En erfaring er en umiddelbar entusiasme for å jobbe med bærekraft og bærekraftsmålene som overordnet tematikk, for å være med på å jobbe med noe nytt og viktig, fulgt av en frustrasjon over at det er en krevende oppgave å operasjonalisere målene på lokalt nivå» (fra intervju med en fylkeskommune)

«For det er jeg litt redd for, at man bare putter bærekraftsmål på alt man gjør og finner på, og at man ikke endrer retning. At det bare blir en ny innpakning. Så den største barrieren er kanskje å se hvordan skal dette få betydning for våre prioriteringer konkret» (fra intervju med en av kommunene).

Et pågående utviklingsarbeid

- Tidlig fase – foreløpig på strategisk nivå
- Store variasjoner – kommunestørrelse har betydning
- Kommunene leder an – men fylkeskommunene kommer etter
- Politisk og administrativ forankring avgjørende
- Ytre forventninger, nettverk og inspirasjon
- Behov for relevante verktøy, ulike syn på indikatorer
- Samstemthet internt og på tvers av nivå

Spørreundersøkelse til alle landets kommuner

- Sendt ut til totalt 715 personer i alle landets 356 kommuner
- Totalt 132 svar fra 109 kommuner
- Mottatt svar fra 30 % av kommunene, med god dekning både geografisk og når det gjelder kommunestørrelse.

<i>Region</i>	<i>Svarrate kommuner</i>
Oslo	100 %
Viken	33 %
Innlandet	20 %
Vestfold og Telemark	26 %
Agder	48 %
Rogaland	22 %
Vestland	26 %
Møre og Romsdal	23 %
Trøndelag	39 %
Nordland	41 %
Troms og Finnmark	26 %
TOTALT	31 %

I hvilken grad har innføringen av FNs bærekraftsmål som rammeverk innebåret noe kvalitativt nytt for planarbeidet i kommunen?

Vi jobber som sagt for et bærekraftig lokalsamfunn, og mener ikke det er så mye nytt i FNs bærekraftsmål.

Det gir en retning tidlig i kommuneplanprosessen - bidrar (forhåpentligvis) til at vi får en mer strukturert og konkret prosess enn i tidligere revisjoner

Mangler verktøykasse for å ta i bruk målene i konkrete prosjekter/planer.

Kommuneplanlegging, arealplanlegging og byggesak er i hovedsak basert på gjennomføring og realisme. Elementer som gjør at realismen reduseres eller gjennomføringen fordyres, fører til at bærekraftige elementer i planlegging ikke hensyntas særlig.

Prioritering av mål

- 1/3 har prioritert noen mål foran andre.

- Oftest prioritert:

- Sjeldnest prioritert:

- Handler mye om lokal relevans, lokale utfordringer og mulighet til å påvirke.

#	Bærekraftsmål	Antall respondenter som oppgir at kommunen har prioritert dette målet	Andel av de som har listet prioriterte mål som har prioritert dette målet	Andel respondenter som oppgir at kommunen har prioritert dette målet
3	God helse	22	88 %	17 %
4	God utdanning	19	76 %	14 %
13	Stoppe klimaendringene	18	72 %	14 %
11	Bærekraftige byer og samfunn	17	68 %	13 %
8	Anstendig arbeid og økonomisk vekst	14	56 %	11 %
9	Innovasjon og infrastruktur	13	52 %	10 %
17	Samarbeid for å nå målene	13	52 %	10 %
15	Liv på land	11	44 %	8 %
7	Ren energi for alle	10	40 %	8 %
14	Liv under vann	10	40 %	8 %
5	Likestilling mellom kjønnene	8	32 %	6 %
6	Rent vann og gode sanitærforhold	8	32 %	6 %
10	Mindre ulikhet	8	32 %	6 %
12	Ansvarlig forbruk og produksjon	8	32 %	6 %
16	Fred og rettferdighet	6	24 %	5 %
1	Utrydde fattigdom	4	16 %	3 %
2	Utrydde sult	3	12 %	2 %

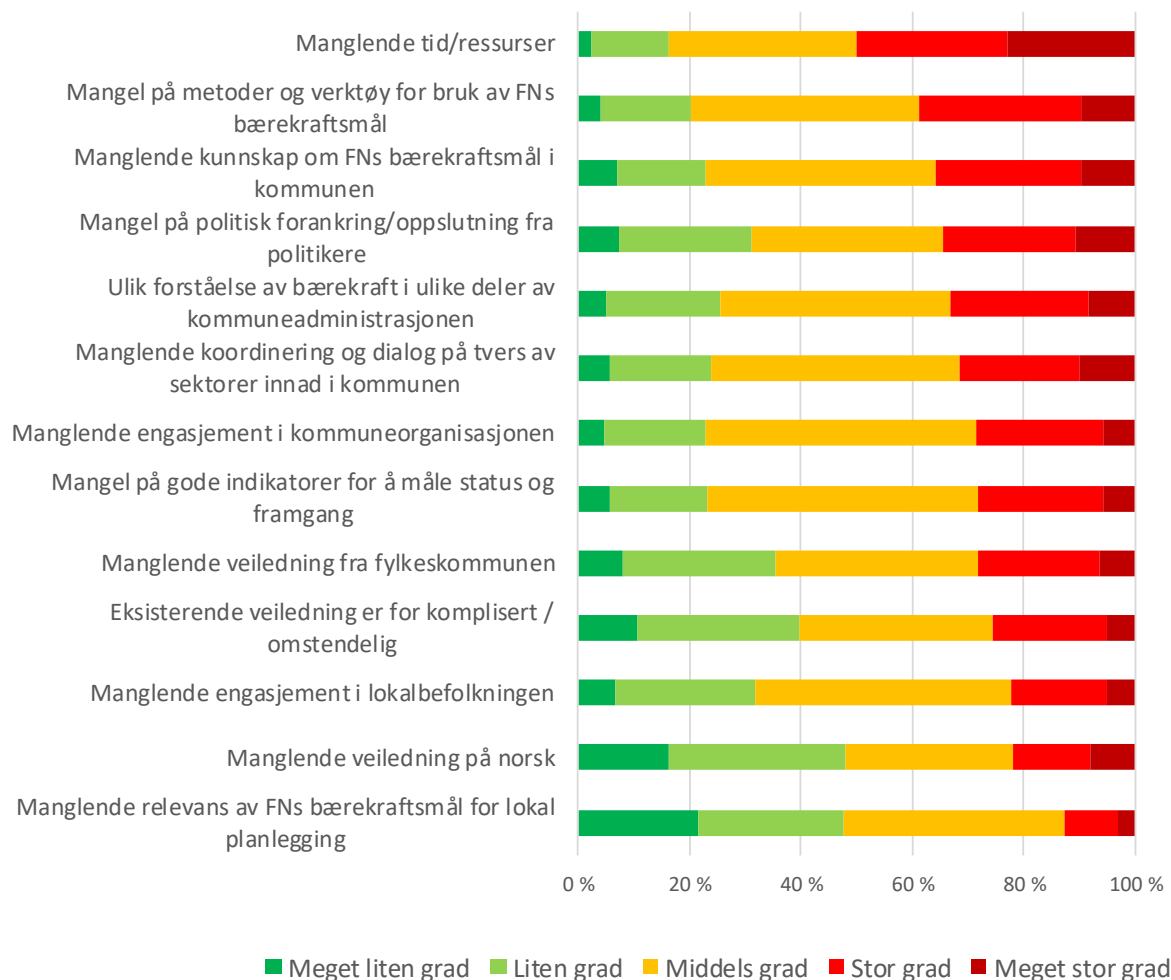

Velkjente barrierer

Kommentarer fra spørreundersøkelse:

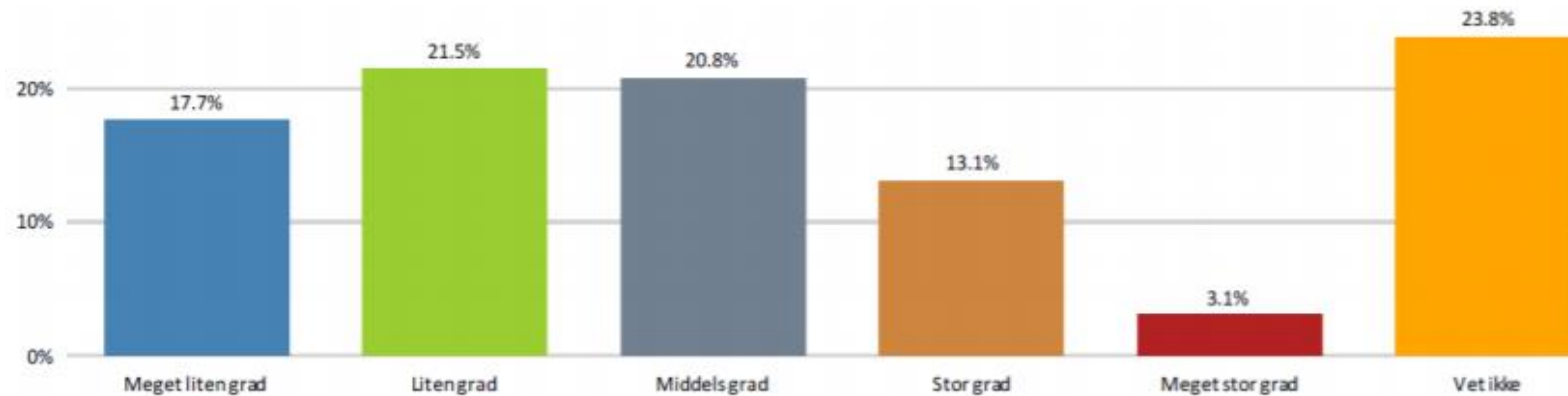
«Daglig drift "spiser opp" tid og kapasitet til utviklingsarbeid. Man må få tid til å sette seg inn i stoffet!»

«Viktig med forankring i toppledelsen. Lederutvikling og intern forankring av vedtatte planer, inkorporere bærekraftsmålene i våre styringsverktøy»

Veiledning og støtte fra fylkeskommunen

Figur 16: I hvilken grad gir fylkeskommunen støtte og veiledning i implementering av FNs bærekraftsmål som planverktøy i kommunen?

Det generelle inntrykket er at hverken fylkeskommunen, fylkesmannen eller staten har noen idé om hvordan arbeidet skal gjennomføres. Vi er derfor helt avhengig av at noen kommuner har sagt seg villig til å gå foran.

Jeg opplever jeg får god push til å ta i bruk/ implementere bærekraftsmålene som planverktøy i planoppgavene

Fylkeskommunen som planmyndighet og planveileder

- FK selv opplever det som utfordrende
 - Implementering i regional planlegging samtidig som det pågår lokalt planarbeid
 - Utviklingsarbeid, «bak på», uklart hva som forventes og hva det vil si å legge bærekraftsmålene til grunn
- Kommunene peker ikke på fylkeskommunene som sentrale
 - En av kommune i utvalget etterlyser bistand fra fylkeskommunen, mens flertallet synes å være mer opptatt av å lære fra andre kommuner eller fra internasjonale partnere.
- Betydelig forbedringspotensialet: veiledning, erfaringsutveksling og nettverk
- Bidra til å bygge ned barrierene sett fra kommunene: tid, kunnskap og kompetanse
- Ta en rolle ovenfor de små kommunene og de kommunene som ikke har kommet i gang

Erfaringsstudie av utvalgte kommuner og fylkeskommuner

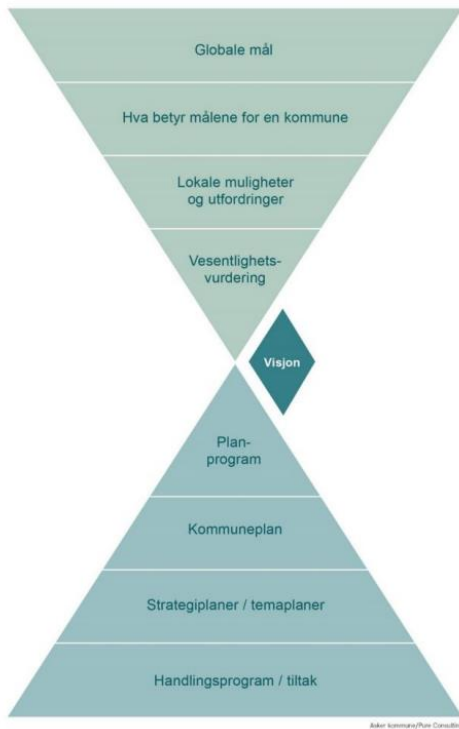
- Utvalg som representerer en bredde: geografi, størrelse, befolkning og tidligere arbeid med bærekraftsmålene
- Favne dynamikken mellom kommunalt og regionalt nivå
- 11 intervju med 14 personer totalt,
 - Transkribert og oppsummert. Referat godkjent av informantene
- Dokumentstudier: prosessbeskrivelser, høringsdokument, endelige planer.
- Fokus: Erfaringer og lærdom så langt i prosessene

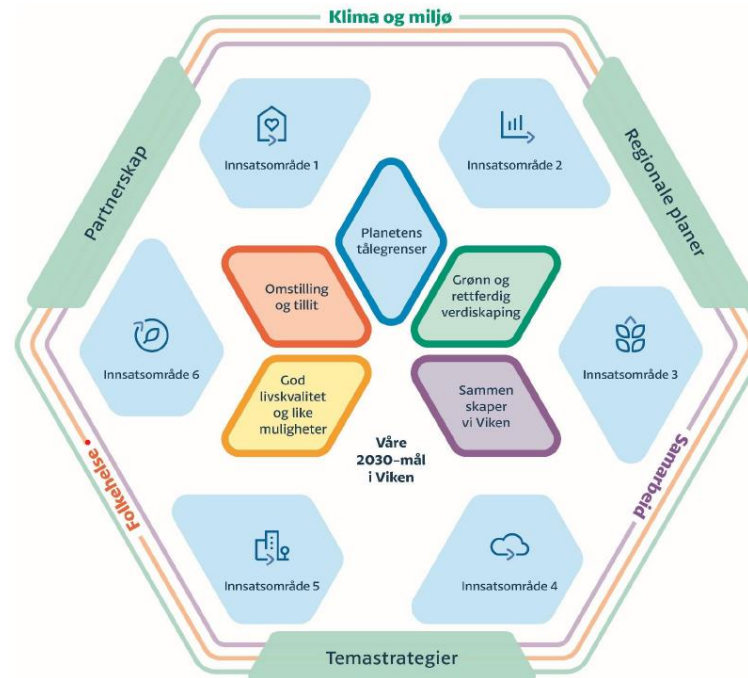
Bakgrunn og motivasjon for å jobbe med bærekraftsmålene

- Forventninger
 - De nasjonale forventningene – «det er forventet av oss»
- Virkemiddel
 - Helhetlig, tverrsektoriell tilnærming til planlegging – «fornuftig»
- Ytre press (på linje med at det er forventete)
 - Næringsliv og politikere
- Ønske om å bidra i en global sammenheng
- Betydningen av nettverk, inspirasjon utenfra og enkeltpersoners rolle
- Sammenslåingsprosesser – verktøy for å bygge nye kommuner og fylkeskommuner

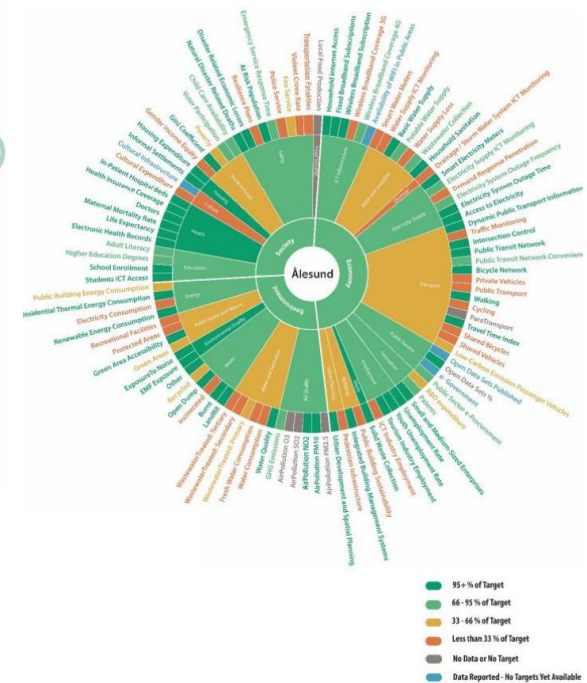
Eksempler på ulike tilnærminger

Visualisering av hvordan Asker kommune har arbeidet med å implementere bærekraftsmålene i sitt syngs- og plansystem (Kilde: Asker kommune)

Tematiske innsatsområder, regional planstrategi Viken fylkeskommune (Kilde: Viken fylkeskommune, 2020)

City Performance Benchmark for Ålesund kommune (Kilde: Foreløpig utkast til rapport, www.alesund.kommune.no)

Kom:	Planer og prosesser	Tilnærming	Eksempler på bruk av verktøy
Arendal	Kommuneplanens samfunnsdel	Valgt ut 10 mål: 3, 4, 5, 8, 10, 11, 13, 14, 16 og 17	Workshoper, digitalt folkemøte, gjestebud. Internasjonale og nasjonale nettverk
Asker	Kommuneplanens samfunnsdel	Valgt ut 6 mål: 17, 11, 13, 3, 4 og 9 Supplert med to satsningsområder: kommunens medarbeidere og kommuneøkonomi	Workshoper, nattevandring, innbyggerpanel, vesentlighetsanalyse og KPI. Helhetlig målstruktur fra kommuneplan og ned i temaplan, handlingsplan og virksomhetsplaner. Internasjonale og nasjonale nettverk
Gloppen	Planstrategi	Tolv mål: 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17	Kommunalt planforum, Planstrategiverksted med politikere og administrasjon
Lunner	Kommuneplanens samfunnsdel	Ti mål: 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15 og 17 Samlet i 4 fokusområder	Workshop med politikere, forenkling av plansystemet ved å ta bort tematiske kommuneplaner
Narvik	Kommuneplanprosess for Nye Narvik	Mål: 3, 4, 8, 9, 11, 13, 16 og 17	Spørreundersøkelse om prioritering av bærekraftsmålene, ungdomsarrangement med gründercamp, workshop med politikere, administrasjon og næringsliv.
Ålesund	Planprogram for kommuneplanens Samfunnsdel Planstrategi.	Foreløpig ikke valgt ut mål, tre satsningsområder som dekker alle bærekraftsmålene.	KPI-metodikk, fremtidslab for simulering av byutvikling, Workshop med partnere i Fremtidslaben (næringsliv, akademia, kommuner, statlige aktører), speeddating mellom ulike aktører. internasjonale og nasjonale nettverk

Bærekraftmålene som ramme for planlegging

- Gjennomgående positive:
 - helhetstankegang
 - tverrsektorielt
 - bedre samordning av planer og forenkling av plansystemet
 - bredden i samfunnsoppdraget
 - synliggjøring av målkonflikter
- Men også litt avventende: «det vil virkelig vise seg i neste runde med arealplaner og oppfølging av planstrategier»
- Tema som faller utenfor – landbruk, matjord, kultur

Mål og målbarhet

- Mål \longrightarrow Delmål \longrightarrow Indikatorer
- Norge i verden – ambisjonsnivået her hjemme
- Verdien av å vite om det går «rett vei»
- Faren ved å redusere målene til hva som kan måles

▼ CURRENT ASSESSMENT – SDG DASHBOARD

■ Major challenges ■ Significant challenges ■ Challenges remain ■ SDG achieved ■ Information unavailable

▼ SDG TRENDS

↓ Decreasing → Stagnating ↗ Moderately improving ↑ On track or maintaining SDG achievement ● Information unavailable

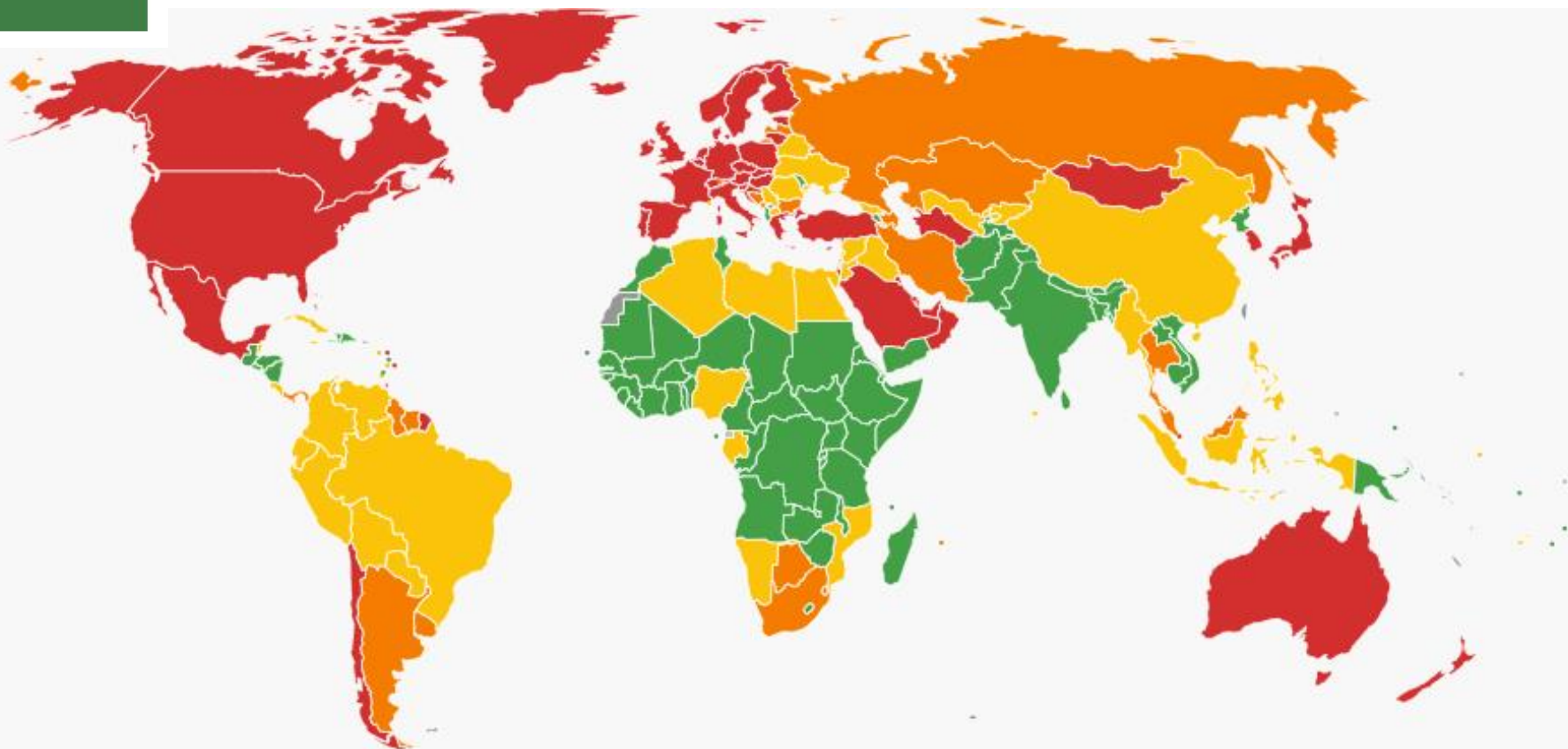

Kilde: [Sachs et al. \(2020\): The Sustainable Development Goals and Covid-19. Sustainable Development Report 2020. Cambridge: Cambridge University Press.](#)

13 STOPPE
KLIMAENDRINGENE

Norge i verden

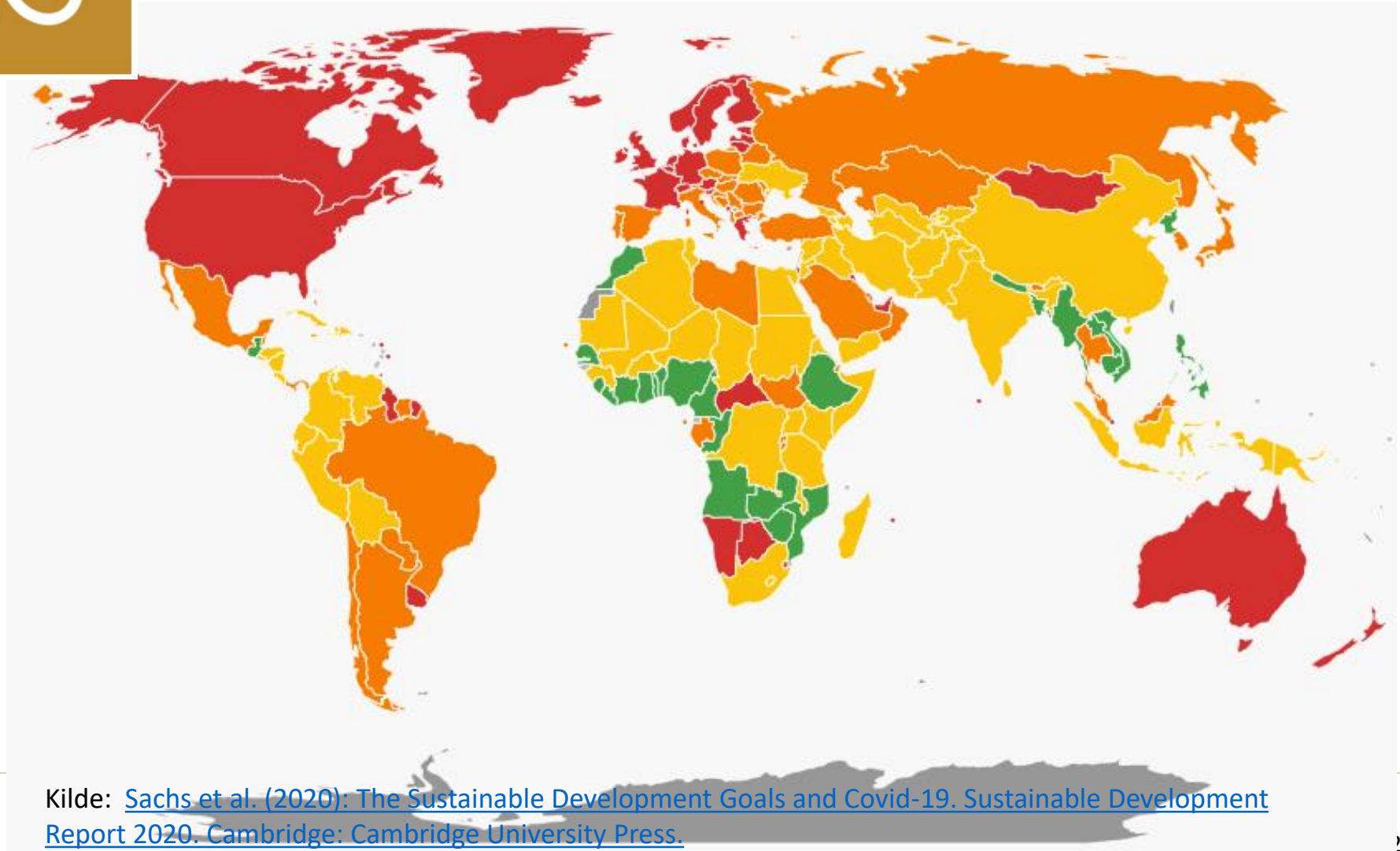
Kilde: [Sachs et al. \(2020\): The Sustainable Development Goals and Covid-19. Sustainable Development Report 2020. Cambridge: Cambridge University Press.](#)

12 ANSVARLIG
FORBRUK OG
PRODUKSJON

Norge i verden

Kilde: [Sachs et al. \(2020\): The Sustainable Development Goals and Covid-19. Sustainable Development Report 2020. Cambridge: Cambridge University Press.](#)

Refleksjon: uenigheter, usikkerhet og kunnskapsbehov

- Uenighet:
 - Veien mot 2030 – ansvars- og byrdefordeling i tid og rom
 - Ulike forståelser av bærekraftsbegrepet og vekting av interesser
 - Behovet for samfunnsendring: Tempo, nivå, omfang
- Usikkerhet:
 - Indikatorer, status og nullpunkt, målepunkt
 - Ambisjonsnivå
- Kunnskapsbehov:
 - Hva er en rettferdig omstilling?
 - Mulighetsrom og barrierer – endringsprosessene som skaper muligheter?
 - Hva er synergiene og målkonfliktene?
 - Hvordan ser egentlig gode planer basert på bærekraftsmålene ut?

Hva skal dette betyr for oss?
(ideologisk, moralsk, politisk, praktisk, teknisk...)

Takk for
oppmerksomheten!

akl@nforsk.no
www.fieldofgoals.no